

Приложение к образовательной программе
основного общего образования

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Бурятский язык

учебный предмет

7

класс

Норбоева О.Т.

учитель

высшая, 29

категория, стаж

2015 - 2016 учебный год

Гаршаг

1. Тайлбари бэшэг
2. Нуралсалай сэдбүүдэй түсэб
3. Сэдбүүдэй гаршаг
4. Нурагшатай мэдэсэ шадабариин эрилтэнүүд
5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд
6. Хэрэглэгдэхэ литература
7. Хабсаргалта

1.Тайлбари бэшэг

Тус хүдэлмэри буряад хэлэ шудалалгын туршалгын программа баримталан, 7-дохи класста ажалай программа зохоогдобо.

Россиин эрдэм хуралсалда шэнэ шэглэлнүүдэй нэбтэрэн орожо, бээлүүлэгдэжэ байгаа мүнөө сагта Байгалай регионй хуралсалай эмхинүүдтэ буряад хэлэ бэшэг шудалалгада гүнзэгы анхарал хандуулагдана.

1992 оной июниин 10-да баталагдаһан «Буряад Республикын арадуудай хэлэнүүд тухай» Хуулиин ёһоор буряад хэлэнэй гүрэнэй хэлэнүүдэй нэгэн болоод байхадань, тус хэлэндэ олониитын, арад зоной, залуушуулай, хурагшадай хандалга нилээд гүнзэгырнэ.

Гол шухала зорилгонууд:

- ургажа ябаа залуу үетэндэ эрдэм болбосоролой үндэһэ хууриие гүнзэгыгөөр ба бата бэхээр үгэхэ;
- хурагшадые Буряад Республикын гүрэнэй аман ба бэшэгэй хэлэтэй болгохо;
- ниитын болон ажахын хэрэгтэ түрэлхи хэлэе хэрэглүүлжэ хургаха;
- арадайнгаа түүхэ, аман зохоолойнь баялиг, ёһо заншал, соел болбосорол – эдэ бүгэдэндэ түшэглэн, тэдэниие хургажа, хүгжөөжэ, хүмүүжүүлжэ, буряад үндэһэ яһатанай гүнзэгы мэдэрэл бүридхүүлхэ.

Тус зорилгонуудһаа дулдыдан, буряад хэлэ үзэжэ байһан хурагшадта эрдэмэй-лингвистическэ мэдээнүүдые, ойлгосонуудые, грамматикын дүримүүдые дүүрэнээр шудалан үзүүлхэ шухала.

7 класста туд программа бээлүүлэгдэхэдээ, хуралсалай номууд ба дидактическа материалнууд, таблицанууд болон буряад хэлэнэй диск дээрэ үндэһэлжэ зохоогдобо.

Хуралсалай ябадал иимэнүүд технологи болон методико дээрэ эмхигхэгдэнэ: түлэблэлэй, блогой, шэнжэлүүлжэ ойлгуулха, зохоохы, бэдэрэлгын онол аргууд. Заалгын ба шэнжэлэн үзэлгын замуудые тодоруулдаг, багшалхы эрдэм ухааниие буряад хэлэ зааха методико гэдэг. Методико хадаа хэлэ шудалгы тодоруулна, мэдэсыень элирүүлнэ, раздел бүхэниие ямар класста хэды шэнээн гүнзэгыгөөр ба үргэнөөр үзэхэ ёһотойб гэжэ шэнжэлнэ, багша ямар арга боломжонуудые хэрэглэхэб, заалгаяа хайшан гэжэ хайжаруулхаб гэжэ тодоруулна. Методико дидактикатай тон нягта холбоотой. Хүмүүжүүлгын, эрдэмэй болон хуралсалай ёһо анхаралдаа абадаг дидактикын юрэнхы үзэлнүүд методикын үндэһэ хууринь болоно гэшэ. Методико хүмүүжүүлгын, эрдэмэй болон хуралсалай үедэ хүнэй ханаан сэдхэлэй хүгжэлтэ (психикэ) шудалдаг, багшалхы ухаан сэдхэлтэй, тэрэнэй психологическа үндэһэ хуури шэнжэлдэг психологитой тон нягта холбоотой. Ёһо журам эбдэдэггүй хүмүүжүүлгын асуудалнуудые хараадаа абажа, буряад хэлэнэй методико этикетэй, эстетикетэй харилсаатай байдаг. Тэрээнһээ гадна буряад хэлэнэй методико ондоо дүтэрхы хуралсалай предметүүдтэй нягта холбоотой: буряад литература, ород хэлэн ба литература, түүхэ, хүгжэм, дүршэлэн харуулдаг искусствотой. Буряад хэлэнэй методико хургуулиин багшанарай дүй дүршэл шэнжэлдэг, онсодходог ба тэрээн дээрэ үндэһэлдэг.

Буряад хэлэнэй методикын гол түлэб үзэлнүүд (основные принципы) иимэнүүд байна: научна шанар, түүхэ баримталга.

Хургалгын үедэ хэрэглэгдэдэг үзэгдэлнүүд иимэ:

- ажабайдалтай холбоо

Гуримтай ба зорихон хуралсал: ойлгосо, харуулан ойлгосо, хуралсалай ба хүмүүжүүлгын холбоо хургалгын үеын шухала хубинууд хадаа хуралсалай зорилго, предмет, багша, хурагша.

Хурагшадай мэдэсэ, шадал, дадалыень шалгаха янзанууд: шалгалтын упражненинүүд, бэшэмэл харюунууд, тестнүүд, диктантнууд, шалгалтын холимог хүдэлмэри, аман шалгалта, хөөрэлдөөн, хурагшадтай уридшалан хүдэлэлгэ, хүсэд шийдхэгдээгүй асуудалнуудые шэнжэлүүлэн тайлбарилга, сахим хураха номоор даабаринуудые дүүргэлгэ.

Бээлүүлхэ болзор ба шата – 2015/2016 хуралсалай жэл, 7 класс

2.Хуралсалай сэдэбүүдэй түсэб

№	Темэнүүд	Үгтэһэн саг	Теориин асуудалнууд	Практическа хүдэлмэринүүд	Шалгалтын аргууд
1	5-6 классуудта үзэһэнөө дабталга	8		7	1
2	Үйлэ үгэ	45	20	20	5
3	Дахуул үгэ	5	2	2	1

4	Холболто үгэ	3	1	1	1
5	Зүйр үгэ	3	1	1	1
6	Аянгалһан үгэ	3	1	1	1
7	Жэл соо үзэһэнөө дабталга	3		2	1
	Хамта:	70	25	34	11

3.Нуралсалай сэдэбүүдэй гаршаг

5-6 классуудта үзэһэнөө дабталга: фонетикэ, лексикэ, морфологи

Үйлэ үгэ

Дахуул үгэ

Холболто

Зүйр үгэ

Аянгалһан үгэ

Жэл соо үзэһэнөө дабталга

4.Нурагшадай мэдэсэ, шадабарида табигдаха гол эрилтэнүүд

Нурагшад 7-дохи класс дүүргэхэдээ, иимэнүүд шадабаритай болон дадалтай болохо ёһотой:

- хэлэлгэдээ олон янзын үйлэ үгэнүүдые зүбөөр хэрэглэжэ нураха;
- причастна болон деепричастна дахуулалнуудтай мэдүүлэлнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэхэ;
- дүтэрхы удхатай холболтонуудые зүбөөр хэрэглэхэ;
- зүйр үгэнүүдэй илгаануудые мэдэхэ, зүбөөр хэрэглэжэ нураха;
- аянгалһан үгэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэхэ

5.Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд

1. О.Ш.Цыремпилова, Ц. С. Жанчипова «Буряад хэлэн», Улаан-Үдэ, 2014 он
2. А.Б.Санжаева «Буряад хэлэнэй грамматикаар таблицанууд», 2010 он
3. А.Б.Санжаева «Буряад хэлээр лабораторна-практическа хүдэлмэринүүд», 2000 он
4. «Буряад хэлэн» сахим нураха бэшэг, 2006, 2010 он
5. Д.-Н. Доржиев «Мүнөөнэй буряад хэлэн» Морфологи, У-Ү, 2005 он.
6. Буряад нургуулиин программанууд «Буряад хэлэн» 5-9 классуд, 2008 он.
7. С.Г.Будаин «Буряад хэлээр тестнүүд», 2006
8. Методическа заабаринууд. Буряад хэлэн 5-9 классууд. Б.-Д. Батоев, Улан- Үдэ, 2005 он

6.Хэрэглэгдэхэ литература

1. Ц. Ц. Цыдыпов, Д. Б. Базарова, Ц.-Х. Ж.. Жамьянова «Буряад хэлэн», Улаан-Үдэ, 1992 он
2. А.Б.Санжаева «Буряад хэлэнэй грамматикаар таблицанууд», 2010 он
3. А.Б.Санжаева «Буряад хэлээр лабораторна-практическа хүдэлмэринүүд», 2000 он
- 4.«Буряад хэлэн» сахим нураха бэшэг, 2006, 2010 он
- 5 С.Г.Будаин «Буряад хэлээр тестнүүд», 2006
6. Д_Н.Доржиев «Мүнөөнэй буряад хэлэн». Морфологи, Улаан-Үдэ, 2005 он
- 7.Диктантнуудай суглуулбари 5-9 класс, Улан-Үдэ,2002 он
- 8.Буряад хэлэн. Тестнүүд. 5-7 классуд. С.Ж. Мархаева, Улан-Үдэ, 2008 он
9. Буряад хэлэнэй толинууд

Нуралсалай сэдбүүдэй календарна түсэб

№	Үзэхэ хубинууд болон сэдбүүд	Үгтэһэн саг	Тэрэнэй тоодо			Һураг шадай өөһэ дөө хэхэ хүдэлмэ ридэ багсаам жалжа үгтэһэн саг	Үнгэр гэгдэхэ үдэр
			хэшээл нүүд	Практическа ажал нууд	шалгалтын ажал нууд		
	Урда классуудта үзэхэнөө дабталга	8					
1.	6-дахи класста үзэхэнөө дабталга	1	1				03.09
2.	Лексикэ	1	1				08.09
3.	Морфологи	6	3	1	1	1	12.09-29.09
	Глагол	45					
1.	Глаголой удха шанар	1	1				03.10
2.	Глаголой морфологическа шэнжэ	1	1				06.10
3.	Глаголой һууринууд	2	1	1			10.10-16.10
4.	Глаголой түхэлнүүд	2	1			1	17.10-23.10
5.	Хандаһан түхэл	1	1				24.10
6.	Мэдүүлһэн түхэл	4	2		1	1	25.10-13.11
7.	Причастна түхэл	15	6	4	1	4	15.11-14.01
8.	Деепричастна түхэл	13	7	3	1	2	25.01-26.01
9.	Глаголой түлэбүүд	2	1	1			03.03-05.03
10.	Глаголой морфологическа шүүлбэри	1	1				10.03 -
2.11	Глагол гэхэн темээр шалгалтын хүдэлмэри	1			1		12.03
3	Бэе даагаагүй хэлэлгын хубинууд	13					
3.1	Дахуул үгэнүүд	5	2	1	1		19.03-07.04
3.2	Союз	3	1	1	1		09.04-16.04
3.	Частицанууд	3	1	1		1	21.04-28.04
3.	Междомети	3	1	1		1	05.05-12.05
4	Жэл соо үзэхэнөө дабталга	3	2			1	14.05-21.05
	Хамта дээрээ	70	37	14	7	12	